

će na pr. napisati u kakvom popisu *Katalinić Rikard Jeretov*, a ne *Katalinić Jeretov Rikard*. Poseban dodatak imena je priznat pseudonim i akademski titul, ali nema jedinstvenosti ni u pogledu smještaja i pisanja tih dodataka. Najobičnije je ipak *dr. Ivan Jagić* i u popisu *Jagić dr. Ivan*. Zatim *prof. dr. Ivan Jagić*, a ne *dr. prof. Ivan Jagić*.

S koje god dakle strane uzmemo naša imena i prezimena, bilo u administraciji ili izvan nje, nailazimo na priličan broj neriješenih pitanja i na nejedinstvenost, što bi nas trebalo potaći, da sve to pitanje pretresemo i odredimo.

NEKOLIKO RIJEČI PRETPLATNICIMA I POVJERENICIMA »JEZIKA«

Eto izašao je i prvi broj četvrtoga godišta »Jezika«! Premda su troškovi za izdavanje časopisa porasli, odbor Hrvatskoga filološkog društva u Zagrebu donio je odluku, da ne povisi cijenu listu ni u prodaji ni u pretplati, jer želi, da časopis bude pristupačan svakome, koji se zanima za pitanja materinskoga jezika. Uredništvo »Jezika« očekuje dakle s opravdanjem, da će svi dosadašnji pretplatnici obnoviti pretplatu i da će svi dosadašnji povjerenici na srednjim školama prikupiti pretplatnike među učenicima viših razreda. Kako je usmena propaganda za časopis najkorisnija, molimo naše pretplatnike, neka porade u krugu svojih znanaca, da se pretplate na »Jezik«. Samo velik broj pretplatnika osigurava dalje izlaženje lista.

Skrećemo pažnju profesorima srednjih škola, da sve veću pažnju poklanjamo i školskoj jezičnoj problematiki, pa će tako »Jezik« biti koristan ne samo nastavnicima, nego i učenicima. Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske preporučio je svima školskim knjižnicama, da se pretplate na »Jezik«, jer je »njegovo značenje vrlo veliko za sve javne radnike, a pogotovu za nastavnike svih vrsta škola«. Može se bez pretjerivanja reći, da bi svaki nastavnik kao radnik, koji se svaki dan u službenoj dužnosti služi jezikom, trebao redovito pratiti i čitati »Jezik«. Ne smijemo smetnuti s uma, da nikad ne poznamo u dovoljnoj mjeri svoj književni jezik pa da prema tome uvijek možemo naučiti nešto novo i korisno.

No uredništvo »Jezika« apelira i na suradnike, da u što većem broju obrađuju suvremenu jezičnu problematiku. Naša suvremena književnost, nauka i publicistika pružaju za to obilnu građu. Krug suradnika »Jezika« treba da se neprestano proširuje, i na Split, i na Rijeku, i na Dubrovnik, i na Osijek, i na sva naša jača kulturna središta u Jugoslaviji.

»Jezik« već ima lijep broj suradnika, čitalaca i pretplatnika, ali to još nije dovoljno za takav list i za takav stadij pismenosti, kakav je naš. Poradimo stoga svi zajedno, da ne bude većeg mjesta, da ne bude gimnazije ni učiteljske škole, da ne bude ni osmoljetke, u koju ne bi dolazio »Jezik«! Briga za pravilnost i čistoću materinskog jezika treba da bude sistematična i neprestana!

I Z Š K O L S K E P R A K S E

MEĐU UČENICIMA ČAKAVCIMA U ISTRI

I.

U istarskim školama rad na našem književnom hrvatskosrpskom jeziku nije uvijek lak s učenicima čakavcima. Uspjeh se postiže samo sa mnogo uloženog napora i čestim ustrajnim vježbama. Što je to tako, ima mnogo razloga.

Sluh učenika podvrgnut je gotovo na svakom koraku čakavskoj riječi, rečenici, akcentu. Selo učenikovo u tome je, razumije se, najdosljednije. I u međusobnom razgovoru daci najradije govore svojim domaćim dijalektom. Osim čakavskog govora u gradovima se još uvijek čuje vrlo mnogo i talijanski jezik, također u dijalektalnom obliku. Mnoge učeničke obitelji govore talijanski. Talijanski fašizam ostavio je teške tragove u Istri na svima poljima, pa tako i na jeziku naroda. Dvadeset pet godina Istranin je bio bez svojih škola, novina, knjiga, kazališta, bez ijedne svoje narodne institucije. Morao je služiti tuđu vojsku i slušati tuđeg nastavnika. Nije čudo, što je talijanski jezik prodro u mnogu poru narodnog tijela. Oslobođenje 1945. došlo je u pravi čas, bolje reći u posljednji čas. Narod je bio već strašno ugrožen u najvitalnijem dijelu svoga nacionalnog života, u jeziku. Ona naša hrvatska djeca, koja su se rađala pod fašizmom u gradovima, morala su već u kolijevci slušati talijanski jezik. Obrtničke, radničke i trgovačke majke bojale su se progovoriti sa svojom rođenom djecom hrvatskim jezikom, da ih ne bi čuli gradski fašistički slugani. U selima obitelji nisu bile izravno ugrožene niti pod neposrednim terorom, pa se čakavština čvrsto držala domaćeg ognjišta. Ali se uz nju, iz godine u godinu sve više, uvlačio u kuću i talijanski jezik. Donosila su ga djeca sa pjesmom na usnama iz fašističkih osnovnih škola, vojnici vraćajući se iz Sicilije i Pijemonta, tvornički radnici vraćajući se u svoja sela iz gradskih tvornica, mornari poslije

duge plovidbe na talijanskim brodovima. Klica tuđeg jezika počela je nagrizati zdrav korijen naše drevne čakavštine. Talijanske riječi sve su se više gomilale po njoj. Kraj gradske, gospodske, fine talijanštine naša je čakavska riječ bila jasnija, prezrenija, siromašnija. Rezultati toga, nažalost, vidljivi su i danas među nama: seoske hrvatske djevojke, udate u gradu, između sebe razgovaraju slatko na talijanskom; sa starim majkama, koje im dolaze u posjet, govore čakavski; sa djecom nastavlja se talijanska tradicija.

Ipak vrijeme liječi svaku ranu. Vrijeme će i u pogledu jezika izvršiti u Istri svoje. Od Oslobođenja minulo je deset godina. Narod čita štokavske novine, (ma da vrlo skromno i ograničeno!), sluša radio, posjećuje priredbe i kazališta, obilazi skupove i mitinge, sluša po kancelarijama svog činovnika, odlazi na služenje vojske u štokavske jugoslavenske krajeve, ima svoje osnovne i srednje škole. Sve će to izvršiti blagotvoran utjecaj na istarski narod. Povratit će mu nacionalnu dušu, osvijestit će ga, preporučiti i vratiti djedovima i pravoj domovini. Uspjesi su sve očitiji iz dana u dan.

Škole valja u tome da prednjače. To im je uostalom i najveća patriotska dužnost ovdje u Istri. Onaj, tko je u istarskoj školi od Oslobođenja do danas, može sa zadovoljstvom reći, da su se prilike u jezičnom pogledu znatno popravile i izmijenile. Kako je bilo teško prvih godina poslije Oslobođenja, kad se u razredu morala objašnjavati svaka druga štokavska riječ, pa i uz pomoć talijanskog jezika i čakavštine. Muku su mučili svi nastavnici. Bilo ih je, koji su očajavali. Neki su pomišljali na tupost Istrana, koje nije bilo, i tražili njezin uzrok u alkoholizmu, drugi u općoj nenadarenosti naroda, no sam je književni jezik, i pisan i govoren, bio teška zapreka i uzrok neprestanih spoticanja u radu i sporazumijevanju. Išlo se polako, strpljivo, ali hrabro. I nivo ocjenjivanja bio je sasvim relativan. Gledalo se, i